

Den underbara ÄNGEN

"Den ört, som framför alla andra sätter sin prägel på de fuktiga kalkängarna, är majvivan (*Primula farinosa*). Den som en försommardag sett dess blomsamlingar som en ljusröd sky svävande över bladrosetternas ljucgröna matta, vill gärna se den synen varje år."

Per Thorslund, 1949.

Bengt Oldhammer

Våren 1985 pratade jag med en kvinna och hennes mor i Kallmora, Orsa. De berättade om växter som var vanliga i deras ungdom, men som gått tillbaka. De nämnde bland annat majviva och berättade om en sådan äng vid Lindänget i Orsa.

Vid en koll av ängen trodde jag inte mina ögon. Här växte uppskattningsvis 10.000 majvivor på en yta av 30x30 meter. Det som jag trodde hade försvunnit för flera årtionden sedan sprudlade här i bästa välmåga.

Först trodde jag ängen var helt okänd, men vid samtal med blomintresserade personer under 1985-86 visade det sig att flera stycken kände till ängen, men inte riktigt förstätt dess unika värden.

Ängen är ett levande kulturminne som uppkommit genom kontinuerlig slåtter under kanske 100-tals år. Ängen har enligt min mening minst lika stort kulturvärde som många gamla byggnader som hembygdens människor ivrar så varmt för.

Majviveängen är inte bara ett unikt kulturarv utan också en skönhetsupplevelse som kan göra vem som helst till blomälskare. Man önskar att alla föräldrar kunde gå i en majviveäng av det här slaget med sina barn, och ge dem vackra barndomsminnen.

En botanisk inventering av ängen pågår men något kan ändå berättas. Ängen ligger på en PRIVAT TOMT vid Lindänget-Höglunda på öster sida om vägen, ett par hundra meter söder om OK i Orsa.

Miljön är en kalkpåverkad sluttning med god vattentillgång. Den är helt öppen utan några träd som skuggar och den ligger vänd mot väster. Enligt vegetationstyper i Norden (Nordiska ministerrådet) är det en s k kalkfuktäng med mycket högt skyddsvärde. Dess huvudsakliga utbredning är lokaliserad till södra Sverige. Med undantag av vissa torrängar, gärna med kalkpåverkan, är kalkfuktängen den artrikaste ängstypen vi har i det svenska odlingslandskapet.

Några exklusiva karaktärsarter som har massförekomst i Lindängets majviveäng är förutom majviva också älvväxing, rosettjungfrulin, fågelstarr, hårstarr och vildlin. Även brudsporre är karakteristisk och blommar med ca 400 högvuxna exemplar.

Man kan nästan tala om olika färgfaser på ängen. Först blir den lila av majvivor och därefter gul av 100-tals blommande blodrot-"kuddar". I slutet av juni ger brudsporgen ängen en rödrosa färg som slutligen avlöses av rödklint.

Bevis för att den här ängsmiljön var vanlig förr är inte bara uppgifter från ortsbefolkningen. Bevis finns också här och där i vägdikey och kvadratmeterstora ängsrester i Orsa där ovanstående arter kan påträffas. Även litteraturuppgifter bekräftar att majviveängar (eller Sesleriaängar som de ofta kallas) var vanliga. Arne Granerot skriver i Svensk botanisk tidskrift 1962 följande om majvivan i Mora kommun: "Frekvensen har gått tillbaka katastrofalt efter ängsslåtterns upphörande. I silurbyarna, där man för 12-15 år sedan såg massförekomster av majviva, återfinns numera endast spridda rester".

Ängen bytte ägare under 1986 och de nya ägarna kände inte till ängens unika floravärden. De hade inte heller tänkt slå ängen med lie. Ägarna har naturligtvis upplysts om ängens växtrikedom och är nu mycket intresserade av att ängen bevaras. De vill till och med att den fridlyses om det är möjligt.

Tio meter intill majviveängen hittade Lennart Bratt glädjande nog ängstarr vid ett besök 1986. Arten är tidigare uppgiven från Lindänget (Floran i Orsa - Färje) och får betraktas som en stor raritet. Fjällruta är också uppgiven från Lindänget (Dalarnas Flora), men den har ännu inte återfunnits.

Tjugo meter intill majviveängen finns en annan äng som slåttas varje år. Den har haft en annan hävd än majviveängen. En mindre kontinuitet och antydning till igenväxning kan märkas. Vissaparter fungerar som uppslagsplats och det finns djupa hjulspår i ängen. Kombinationen av slåtteräng och en del andra arter har resulterat i stor artrikedom. Klubbstarr växer ganska rikligt på ett litet parti av ängen, vilket får betecknas som anmärkningsvärt. I övrigt framgår artsammansättningen av listan här nedan. Den är sammanställd av undertecknad i samarbete med Jan Edelsjö.

En mer ingående och detaljerad inventering av de båda ängarna kommer att göras. Vi hoppas då på honungsblomster eller något annat trevligt.

Tabell 1. De 20 första arterna är typiska för en kalkfuktäng.

Art	majviveäng	klubbstarräng	art	m	k
Majviva	x	x	Blåklint	x	-
Fågelstarr	x	x	Nysört	x	x
Hårstarr	x	x	Ängssyra	x	x
Vildlin	x	x	Tall	x	x
Rödclint	x	x	Hundkex	x	-
Brudsporre	x	x	Ormbär	x	x
Blodrot	x	x	Hägg	x	-
Rosettjungfrulin	x	x	Grässtjärnblomma	x	x
Älväxing	x	x	Krypvide	-	x
Dvärglumner	x	-	Myosotis scorpioides	x	x
Akleja	x	x	Rosa sp.	x	-
Blåtåtel	x	x	Alsikeklöver	x	x
Ormrot	x	x	Timotei	x	x
Brunört	x	x	Stenbär	x	x
Tätört	x	x	Tussilago	x	x
Ängsfryle	x	x	Piprör	x	x
Majsmörblomma	x	-	Lundelm	x	x
Slidstarr	x	x	Smultron	-	x
Brunven	x	x	Sandtrav	x	x
Strätta	x	x	Ängsklocka	x	x
Ängsskallra	x	x	Backskärvfrö	x	x
Rödven	x	x	Åkertistel	x	x
Älggräs	x	x	Röllika	x	-
Knagglestarr	x	x	Groblad	-	x
Kummin	x	-	Björnloka	-	x
Brudborste	x	x	Kirsskål	-	x
Nålstarr	x	-	Renfana	x	-
Vispstarr	x	x	Röda vinbär	-	x
Klubbstarr	-	x	Skogsolvon	-	x
Storven	-	x	Gran	x	x
Krypven	-	x	Hönsarv	-	x
Ängsstarr	-	x	Ljung	-	x
Kärrfräken	x	x	Vitsippa	-	x
Sumpmåra	-	x	Vitklöver	-	x
Tuvåtel	x	x	Darrgräs	-	x
Prästkrage	x	x	Tvåblad	-	x
Liljekonvalj	x	x	Vitpyrola	-	x
Betula sp.	x	x	Vårfryle	-	x
Humleblomster	x	x	Gullris	-	x
Kärrtistel	x	x	Blåsippa	-	x
Åkerfräken	x	x	Vitmåra	-	x
Ryltåg	x	x	Bockrot	-	x
Kråkvicker	x	x	Ängsvädd	-	x
Vanlig smörblomma	x	x	Odon	-	x
Stormåra	x	x	Lingon	-	x
Rödklöver	x	x	Vitgröe	-	x
Taraxacum sp.	x	x			
Gökblomster	x	x			
Hieracium sp.	x	x			
Alchemilla sp.	x	x			
Liten blåklocka	x	x			
Gråal	x	x			
Hirsstarr	-	x			
Fårsvingel	-	x			
Hästfibbla	-	x			
Bergslok	x	x			
Skogskovall	x	-			
Kärrfibbla	x	x			
Rönn	x	x			
Brakved	x	-			